

lednik, talnik¹⁾, brstnik, travnik, cvetnik, sečnik, srpnik, mlatnik, sadnjik, moštnik, listnik, grudnik.

Tri dni za Potočnikom je umrl tudi založnik in tiskar pratike Jožef Blaznik, 23. rožnika 1872. Pratika je prišla v roke njegovih dedičev, a

¹⁾ Februar = talnik, ker se led taja. Poženčan celo meni, da pravo ime temu mesecu je „sečen“ ali „sečan“

ostala je zvesta svojim vzornim načelom. Že l. 1873. je dobila „Vel. pratika“ tovarišico „Slovensko pratiko“ iz Kleinmayrove tiskarne. Ne le pratikarstvu slovenskemu, temveč Slovenstvu sploh je napočila nova dōba — dōba razkola.

(Dalje.)

od „sekniti“ = osušiti (siccare). Najstarejše pratike pišo: setstzan, siečan, sičan.

Književnost.

Slovenska književnost.

Kažipot po pokneženi grofovini goriški in gradiški ter obmejnih krajih kranjskih. Uredil in izdal Andrej Gabršček. Cena 1 gld. 20 kr.; po pošti 10 kr. več. II. letnik. V Gorici. Tiskala, izdala in založila „Goriška tiskarna“ A. Gabršček. 1895. 4°. 147 str. — Kažipot ima najprej koledar za l. 1895. pa do mal. travna l. 1896. s posebnim in natančnim ozirom na cerkveno leto in z razlagami, potem razne koledarske dodatke, zlasti pa še te dele: 1. Cerkevna pokrajina ilirskega kraljestva. (Škofija goriška, tržaska, poreško-puljska, krška in ljubljanska.) 2. Šolstvo. 3. Politiška, sodna in avtonomna uprava (primorske dežele.) 4. Vojvodina Kranjska. (Za letos: Politiški okraji: Postojina, Logatec, Kranj in Radovljica. Podatki o cerkvi, šolstvu, avtonomni in državni upravi, trgovini in obrtniji).

Kakor kaže ta površni pregled, ponuja ta „kažipot“ bogato vsebino in zato je posebno za Primorje jako rabna in priročna knjiga, trgovcem in uradnikom pa kar potrebna. Ne dá se tajiti, da tukaj deluje pridna roka.

Slovenska knjižnica. 34. in 35. sn. — S 34. zvezkom je prestopila slov. knj. na bosanska tla z dvema spisoma: „Abla“ in „O nepravem času“, spisala Milena Mrazović, posl. Minka V—ć. V obeh novelicah se kaže nujni vpliv mahomedanske vere na življenje z neizogibnim kismetom in vražami vred. Silno odurna je v prvi oseba očeta Ablinega in moža njene matere, takisto v drugi novelici oseba Mujeva. Žalostno odseva usoda turških žen iz teh novelic. Tretji spis: „Iz sela“ je spisal Ksaver-Šandor Gjalski, poslov. Kosec. V njem se bori ljubezen s sebičnostjo, poslednja zmaga s pomočjo zunanjih vplivov. V prvih dveh spisih stojé v glavnih stavkih glagoli zelo navskriž s pomožniki. „Konvulzivno“ str. 30. ni, da bi rabili. — Kar je napovedano koncem tega snopiča, s tem se je poskusilo v 35. sn. Odslej bo namreč izhajala slovenska knjižnica po jedenkrat na mesec v polovico večjih snopičih po 15 kr. ali 12 sn. za 1 gld. 80 kr. na leto. Ocenjevalec si je v „besedi naročnikom“ v 35. sn. razradoščen zapazil nastopni obet: „Zdaj, ko bo knjižnica izhajala le vsak mesec, bomo mogli

obračati več pozornosti na vsebino, na jezik in tiskarsko izvršitev“. V novem snopiču je že izpolnjena ta obljuba, zlasti, kolikor se ozira na jezik. Pesniško je opisovanje narave v prvem spisu: „Gorjupa naša kupa.“ Obrazek iz zgodovine nadlabskih Slovanov v 10. stol. Poljski spisal: Lucijan Tatomir („Lubawa“). Priredil: S. Tugomil. To je grozopolna slika o ubegli slovanski Lastuni pa o pokrščevanju Slovanov. Tužna slika je to, silno tužna za Slovane in Nemce, in pač prekrvava. Značaji so izraženi določno. V njih se razodeva maščevalna strast, ki prelomi celo slovesno prisego, pogubna ženska omahljivost pa lokavost nemških vitezov, zlorabečih sveto vero. Grozne kazni zadenejo na obe strani. Gospod S. Tugomil si ni mogel kaj, da bi se ne obrnil v sklepu od te pretresljive slike na domače slovenske razmere rekoč: „Dovolj je bilo britkosti, dovolj krivic od ptujcev. Zaprimo Jánov tempelj! (Ustavimo boj!) Vsaj sami si ne polnimo gorjupe kupe! Če ne moreš pomagati, vsaj ne zaviraj narodnega napredka; če pa moreš, pomagaj svojemu rodu.“ Znamenit in dobrohoten opomin od znamenitega „prireditelja“ tega pesniškega spisa! „Res, naša kupa je gorjupa, polna jada — strupa!“ Tako pravimo tudi mi ž njim. Le žal, da je toliko manj upati lepše bodočnosti Slovincem, kolikor bolj čutimo, da se dan na dan v naši sredi bolj pozablja Jurčičevo geslo:

Tvrd bodi, neizprōsen, mož jeklen,
Kadar braniti je časti in pravde
Narōdu in jeziku svojemu!

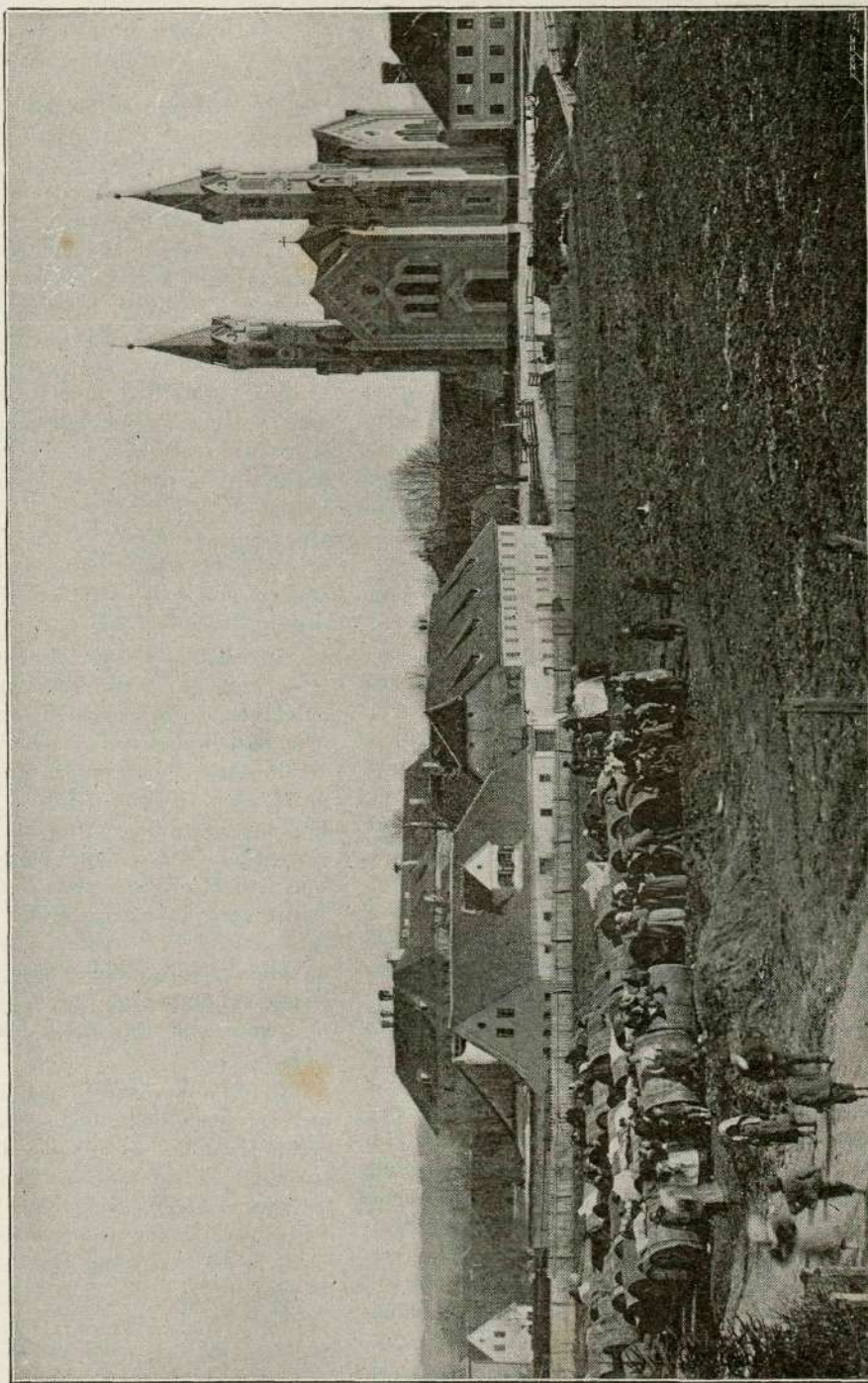
Drugi spis „Kazančiči“, iz življenja Bošnjakov, hrv. sp. Ivan Lepušić, posl. Ivan Čestimir, nam podaja milo povest o pradedu Ilijci Najdenčku — Kazančiču. V njej se proslavlja krščanska vera in kažejo dobra dela. Turško nasilstvo je seveda tudi vmes. Jezik je lep.

Val. Bernik.

Hrvaška književnost.

Hrvatski naslov u našoj starijoj književnosti. Napisao Ante Split (pseudonim). — 16°. str. 81. Cena 25 novč. — To je naslov mali knjižici, katera je jako marljivo sestavljena in pretiskana, seveda nekoliko pomnožena, iz lista: „Hrvatski Branik“, kateri res vrlo brani hrvaško narodnost

in koristi v ravnem Sremu in v sosednji Ogrski. Knjižica je bolj bojevite narave; pisatelj brani hrvaško ime, jezik in narodnost proti Srbom, kateri si posebno v novjšem času predrzno prisvajajo, kar se jim samo poljubi, iz hrvaške književnosti in naroda. Dalmacija je srbsko Primorje, slavni Dubrovnik eminentno srbsko mesto, in vsi slavni dalmatinski pisci z Gundulićem na čelu so jim Srbi, še celo frančiškan, pesnik Kačić Miošić. Zato se ne čudimo, da so sebi prišteli one pisatelje, o katerih ni tako jasnih dokazov, ker nam je preteklost še v marsičem prikrita. Ko bi tako delali kaki prenapetosti, naj bi že bilo: a da se s tem bavijo moške, kateri se pečajo s knjigo in naukom, to je dosti žalostno. Take moške je pisatelj prav dobro zavrnil in z jasnimi dokazi iz starejših knjig in piscev dokazal, da se je hrvaški naslov rabil že v glagolski književnosti, potem v nekaterih knjigah, pisanih v cirilici, in najbolj v ostali, posebno pa v dubrovniški književnosti. Teh dokazov je v obilici in tako krepih, da morajo vsakoga prepričati o istini. Pisatelj je ob tej priliki pokazal veliko marljivosti in nadarjenosti, a obljubuje, da bode podobna raziskovanja nadaljeval.

Bivanje v sodih ob ljubljanskem potresu. (V Krakovem.)

Kateketski sastanak (god. 1894). Uredio i sabrao prof. Karlo Matica. — 16°. Str. 230. Cena 30 novč. Pred štirimi leti se je v Zagrebu sestavil poseben katehetski odbor z prof. Cvjetkom Rubetićem na čelu, kateremu je naloga, pospeševati šolstvo na katoliški podlagi in priboriti zopet katoliškim načelom mesto v hrvaških šolah. Da se pa to lože doseže, zberó se o velikih počitnicah katehetje iz cele